По конфіскаті другий наклад.

Ч. 40. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 12. жовтня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.
Телеф. Редакції: 29-41.

# СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число по штук 20 сот.
Телеф. Друкарні: 29-26.

## Народе Український!

Дня 30. серпня ц. р. розвязано Сойм і Сенат та розписано **нові вибори** до законодатних палат: на день **16. листопада до Сойму** і на день **23. листопада до Сенату.**

В обличю важких подій, з якими звязане ціле Твоє істнування, свідомі великої відповідальности за Твою будуччину, три найстарші українські політичні партії:

Українське Національно-Демократичне Обєднання,
Українська Соціялістично-Радикальна Партія і
Українська Соціял-Демократична Партія

та білоруські політичні партії:

Білоруська Християнська Демократія і
Білоруський Селянський Союз

подали собі **руку до згоди**, створили один великий український і білоруський **виборчий бльок** та рішили звернутися оце до Тебе, Народе Український, з гарячим покликом:

**піти лавою до виборчої урни** й одностайно засвідчити свою **орґанізованість, дисциплінованість та громадську зрілість.**

Ми свідомі того, що домагання заступників українського населення у польських законодатних палатах є нехтовані і легковажені. Дотеперішня наша важка боротьба навчила нас, що Українському Народові не поможе ніщо, тільки його **власна сила**. Отже беремо участь у нових виборах тому, що ці вибори мають стати **мірою й покажчиком нашої сили** і мають дати **нове українське представництво**, яке стане речником Твоїх прав і висловником Твоїх змагань перед цілим світом. Це представництво мусить опертися на Твоїх, Народе Український, голосах і в Твоїх масових голосах та Твоїй трівкій орґанізованости мусить найти доказ Твоєї непохитної волі здобути всі свої справедливі **національні і соціяльні права.**

Тому зблоковані українські **національні і демократичні** партії, не порушуючи своїх окремих ідеольогічно-програмових завдань, закликають усіх українських селян, робітників та інтеліґентів, усі кляси і верстви Українського Народу до голосування за списком Українського і Білоруського **Виборчого Бльоку**, що має на увазі **спільну** мету всіх нас українців без огляду на партії, кляси і віроісповідання.

Могутнім голосом маєш Ти, Народе Український, засвідчити при цих виборах своє змагання до **Волі** та свою любов до прадідної **Землі** і до національної **Культури**. За нашим **Бльоком** стоять **усі** українські і білоруські народні маси. Проти цього **Бльоку** виступають лише **польські партії, комуністи, сельроби, всякі їх прислужники та національні перевертні.***)

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБЄДНАННЯ:

*Д-р Дмитро Левицький*, вр., голова.
*Д-р Любомир Макарушка*, вр., головний секретар.

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІЯЛІСТИЧНО-РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ:

*Іван Макух*, вр., голова.
*Матвій Стахів*, вр., головний секретар.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ:

*Д-р Лев Ганкевич*, вр., голова.
*Іван Квасниця*, вр., головний секретар.

Львів, 30. вересня 1930.

*) Кінцевий уступ цієї відозви сконфіскований в „Ділі“.

### Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 30/9 1930 r.

Sąd okręgowy we Lwowie Wydział VI karny w sprawie konfiskaty Nr. 39. czasopisma p. t. „Swoboda“ z daty Lwów dnia 28. września 1930 do sygn. VI. 1. Pr. 207/30 na posiedzeniu niejawnem dnia 30. września 1930 po wysłuchaniu wniosku Prokuratora okręgowego postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 27. września 1930 przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma p. tyt. „Swoboda“ Nr. 39. z daty Lwów, dnia 28. września 1930 r. zawierającego 1) w artykule p. t. „U chidnij Hałyczyni jedynyj polskyj blok“: a) w ustępie od słow „Można“ do łechkoważyty“ 2) w artykule p. t. „Sumnyj stan szkilnyctwa“ w ustępie od słów „Akciju“ do końca artykółu znamiona ad ustęp 1) występku z § 302 u. k. ad ustęp 2) występku z § 300 u. k. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/XII 1862 Dz. PP. Nr. 6. ex 1863 t. j. zasądzenia za przekroczenie grzywnę do 400 zł. — UZASADNIENIE: Ogłoszenie drukiem wyminionych wyżej ustępów ma na celu ad 1) pobudzić do wrogego ustosunkowania się do narodowości polskiej, ad 2) ma na celu falszywymi przedstawieninmi zarządzeń urzędowych, organów administracji szkolnej zachęcić do przeciwstawienia się i do bezpodstawnych zażaleń przeciw tymże władzom, co odpowiada znamionom występku z §§ 302, 300 u. k. Według §§ 487, 489 i 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. — Na oryginale właściwe podpisy — Za zgodność: (підпис нечит.) starszy sekretarz.

## Українці йдуть разом.

Іншим разом раділо би кожне українське серце на вістку, що всі українці йдуть разом. Бож всі нещастя, які спадали на наш нарід, та й наше теперішне тяжке становище — все виходили з нашої незгоди і взаїмної боротьби. Ми між собою сварилися, а нашим ворогам була з того радість і користь.

Тепер ідемо разом. Йдемо разом до виборів до польського сойму й сенату. І це є радісне. Але цю радість вбивають події, які відбуваються в нашому краю. Вони все заглушують і вибиваються на перше місце наших турбот. Навіть вибори до сойму, які звичайно є одною з дуже важних подій в житті народу, тратять те своє значіння перед теперішними подіями в краю.

Це зрозуміле. Так само, як зрозуміле те, що сорочка близша як кожух. А проте дуже милиться той, хто думає, що в теперішних тяжких умовинах вибори до польського сойму мають для нас менше значіння, як мали, приміром, в 1928-ому році. Навпаки — теперішні вибори мають для нас далеко більше значіння. Саме з огляду на страшні події в краю. І тим самим те, що до виборів ідуть всі українці разом, є дуже важне і дуже радісне.

Чи справді до виборів усі українці йдуть разом? Газети т. зв. Української Партії Праці чи Сель-Робу пишуть, що це неправда. Ці дві партії підуть до виборів окремо. Так, але це самі мусять людям відкрити очі на те, кому ті партії служать. На жаль ще є багато українців, які вислугуються ворогам або по несвідомости ділають на шкоду свого народу. І до таких належать і У. Партія Праці і Сель-Роб. Натомісць найстарші українські партії і єдині, які ведуть нарід правильним шляхом у його світле майбутнє — обєдналися у спільний виборчий бльок. Отже з ними йде разом все політично зорґанізоване і все свідоме українське громадянство. З ними разом іде весь український нарід, який розуміє свою ціль і свої завдання. Обєдналися: Українське Національно-Демократичне Обєднання (УНДО), Українська Соціялістично-Радикальна Партія (УСРП) і Українська Соціял-Демократична Партія (УСДП). А поза ними у нас немає ще якоїсь української незалежної партії, яка обстоювалаб повні права українського народу. І тому жадна інша листа при виборах поза єдиною листою Українського Виборчого Бльоку не буде дійсно українською незалежною листою. Тому, що до виборів ідуть разом з нами ще й білоруси, то наша листа буде листою Українського і Білоруського Виборчого Бльоку.

А чому теперішні вибори для нас особливо важні? На це не трудно відповісти. Це справа зовсім ясна. Адже ми мусимо боротися з подіями, які відбуваються тепер в краю. А вибори є одним з дуже важних засобів тієї боротьби. Ми мусимо при виборах доказати, що ми є зрілі до політичної боротьби і навіть у великому нещастю не тратимо голови та використовуємо право, яке нам належиться. Ми мусимо вибрати як найкращих і як найбільше своїх послів, які мають бути нашими заступниками і правними оборонцями. І тому у смутку будьмо раді з-того, що всі українці йдуть до виборів разом та докажім, що ми можемо зробити обєднаними силами.

## Пускають з димом.

В останніх днях горіли дальше стирти і фільварки в отсих місцевостях: **Сухостав** пов. Збараж, **Слобода Зол.** пов. Бережани, **Пядики** пов. Коломия, **Білобожниця** пов. Чортків, **Голгочі** пов. Підгайці, **Маріянка** пов. Тернопіль, **Бишів** пов. Сокаль, **Серафинці** пов. Городенка, **Городище** пов. Тернопіль, **Черніїв** пов. Станиславів, **Королівка** пов. Товмач і **Річиця** пов. Рава Руська.

З тими підпалами буває всіляко. Нпр. в Білобожниці дідич хотів молотити зложене в стирті збіже. Коли почали розбирати стирту, показалося, що стирту в середині зовсім сточили миші. Збіже скинули назад, а за кілька днів стирта згоріла до тла.

# „Українська Католицька Народня Партія“.

Такої партії у нас досі ще не було. Це найновіша українська партія, яка щойно організується. Дня 24. вересня ц. р. відбулася у Львові організаційна нарада, на якій постановлено створити „Українську Католицьку Народню Партію“. На тій нараді вибрано Організаційний Комітет, якому доручено підготовити краєвий партійний зїзд. Це вже й є властивий початок нової партії.

Повстає партія нова, але її поява в нашому житті не є новістю. Вже 5-ий рік виходить у Львові газета „Нова Зоря“, орган Української Християнської Організації (УХО), яку недавно переіменовано на Укр. Католицьку Організацію (УКО). Та організація ще недавно відхрещувалася, коли про неї говорено, що вона перетвориться в політичну партію. А оце тепер саме вона справді переходить на партію. По думці провідників УКО тепер є найпригідніша хвиля для перетворення УКО в партію, бо, мовляв, політика українських національних партій у Галичині збанкротувала і тим самим створила найпригідніші умовини для росту і праці нової партії.

Українська Католицька Народня Партія повстає ніби то для рятунку української політики. Як вона буде її рятувати — це також не новість. За 5 літ можна було вже пізнати, яку політику поведе партія, що повстане з УХО чи з УКО, які погляди висловлювала „Нова Зоря“. Коротко кажучи це має бути т. зв. угодова політика українців у Польщі.

Тому, що ті люди, які тепер творять нову партію, досі лише критикували всі прояви українського народнього життя, то воно добре, що нарешті вони стануть самі до якоїсь роботи. Напевно переконаються, що робити і за свою роботу відповідати, то не те, що приглядатися з боку і судити — критикувати. Але не забуваймо, що тепер не ті часи, коли під Австрією жили лише українці греко-католики. Тепер поруч з нами живе під Польщею пару міліонів українців православних. І тут для української народньої справи не буде байдужим, яке буде відношення нової католицької партії до православних і навпаки. Нова партія буде лише галицькою партією, до того з неприхильними тенденціями на релігійному ґрунті для православних українців Волині, Полісся, Підляша й Холмщини. Таким чином вже в самому зародку Укр. Католицької Народньої Партії є розлад між українцями ріжних віроісповідань. І хоч би лиш з того погляду ця нова партія є в нашому житті великим злом. У нас не сміє тепер повставати нічого такого, що могло би вносити в нарід розбрат.

# Цікавий урядовий голос.

Міністер освіти Червінський видав до всіх шкіл обіжник в справі переривання телеграфічних дротів. В цьому обіжнику сказано:

„Розслідження причин ушкоджень на телеграфічних і телефонічних лініях виказує, що значний відсоток цих ушкоджень походить з вини мешканців цих околиць, через які телеграфічні й телефонічні лінії переходять.

Це походить з того, що широкі маси населення несвідомі цього, яку важну ролю відіграє в громадськім і приватнім житті телеграф і телефон як найбистріші комунікаційні засоби.

Зокрема діти (хлопці, шкільна молодь) для забави розбивають ізолятори, кидають до них камінням, рвуть дроти або закидають на них предмети, як галузя, шмати, мотузи, частини дроту і т. д.

Страти, які державний скарб має з цього, є дуже болючі. Згідно із обчисленнями міністерства почт і телеграфів що-року розбивають так 160.000 ізоляторів.

У звязку з тим наказую, щоби по всіх школах усвідомлено дітей та молодь про всі ті шкоди й утрати, які походять з легкодушних збитків. З тією метою треба улаштувати окремі гутірки і т. д.“

Цей обіжник оголошено в „Дневнику урядовім“ з 31. липня ц. р.

—o—

# В обороні народу.

Минулого тижня був, як відомо, митрополит **Шептицький** у Варшаві, де мав розмови з міністром внутрішніх справ ген. Складковським, віцепремером міністром Беком і бувшим премієром Славком в справі відомих подій у Сх. Галичині. Польські газети подали про ці розмови невірні вістки, тим більше, що все те є урядовою тайною. Як подає „Діло“, якого представник розмовляв в цій справі опісля з митрополитом, завданням митрополита було звернути увагу відповідальних чинників на поведення поліційних і військових відділів підчас „втихомирювання“ Сх. Галичини. — Всі, з ким говорив митрополит, заявляли, що поліційні і військові відділи мали переводити ревізії та виловлювати „палїв“, колиж допускаються надужить, то за те будуть потягнені до відповідальности. Більшу частину суттєвої розмови з митрополитом цензура в „Ділі“ викреслила і тому не можемо її подати.

У звязку з подіями у Сх. Галичині були у Варшаві також голова УНДО, д-р **Дмитро Левицький** та голова „Просвіти“ **Мих. Галущинський** і розмовляли з директором політичного департаменту в міністерстві внутрішних справ.

Крім того представники українських установ у Львові, а саме дир. М. Заячківський, о. крилошанин Д. Лопатинський, дир. О. Луцький і дир. Павликовський були 4. ц. м. у львівського городського старости Галяса і зажадали поліційної охорони для будинків українських установ, під які невідомі люди підкладають бомби, а потім польські газети пишуть, що бомби переховували або підложили самі українці.

# Пожежі на Поморю.

Польські газети пишуть, що не тільки у Сх. Галичині йде з димом людське добро. Ось що доносять з Бидгоща краківському „Курерови Цодзенному“:

„В останньому часі пошесть пожеж на Поморю прибирає страшні розміри. Знову пригоша цілий ряд пожеж, а саме в Новому Дворі, Комофні, Мислиневі, Госцешині, Жерницях, Ритляні, Леннї, Филиповї, Кротошині, Людвикові та в цілому ряді інших місцевостей жертвою пожеж впали у першу чергу мешкальні доми та стодоли. Замітне, що у великій частині спричинниками пожеж були самі власники господарств, що рахували на отримання високих асекураційних відшкодувань. З тої також причини під замітом підпалу арештовано господаря Кемера у Мисляткові, Заблоцького в Ришеві, Весоловського і Ющака в Круші Полюдовій, Пеховяка в Мендзиходзі, Пілата в Лижевках і Собераєвича в Кокоші“.

Згадана газета не записує цим разом тих пожеж на рахунок Української Військової Організації, але каже, що їх причиною є польські асекураційні відносини, які дають змогу асекурованим спекулювати на асекурації своїх господарств при допомозі підпалів.

—o—

# Ревізії, арештування, карні експедиції.

Зазначуємо тільки, що відділи поліції або кавалєрії були в отсих місцевостях: **Збаражчина:** Нове Село, Шельпаки, Токи, Доброміркa, Лисичинці, Шили, Скорики і Красносільці; **Тернопільщина:** Прошова, Мишковичі, Лука, Чортория, Чернилів Руський, Ладичин, Шляхтинці, Микулинці, Купчинці, Денисів, Кривки, Покропивна, Іванів Горішний, Людвиківка; **Підгаєччина:** Підгайці, Швейків, Голгочі, Заставче і інші; **Рогатинщина:** Рогатин, Пуків, Залуже, Вербилівці, Васючин, Мартинів Старий і інші. Те саме в ріжних селах **Бережанщини.** Про карні експедиції у **львівському і бобрецькому** повіті була вже згадка.

На добавок командант львівського корпусу зарядив кількинайцятьдневні вправи кавалєрії на терені цілого корпусу. Наслідком того відділи кінноти появилися в ріжних повітах Сх. Галичини, навіть у тих селах, де були вже карні експедиції.

# Арештування бувших послів.

Дня 30. вересня приїхав до Тернополя бувший посол о. пралат **Л. Куницький** на конференцію з воєводою в справі карних експедицій на терені тернопільського воєвідства. Він застеріг рішучо проти цього, щоби теперішні пожежі стирт брати на рахунок котроїнебудь української легалізованої партії та проти збірної відповідальности за вчинки невідомих винуватців, як також проти того, що нині діється по селах. Просив також, щоби йому позволено поїхати в Збаражчину для успокоєння місцевого населення. Відповідь воєводи була така, що все українське громадянство несе відповідальність за саботажі, бо викликало пригожий до цього настрій серед народу. О. прал. Куницький остався в Тернополі і на другий день в полудне, арештувала його поліція. Після списання протоколу вивезли його до Чорткова, а звідси до Берестя над Бугом.

Тогож дня арештовано в Тернополі також адвоката д-ра Дмитра **Ладику**, бувшого посла з листи українських соц. радикалів. В Бережанах арештовано адвоката д-ра Мих. **Західного**, бувшого посла з української партії праці, а вкінці в Радехові б. українського посла о. д-ра Володимира **Пеліха.**

Досі арештовані такі б. українські посли: 1) о. прал. Леонтій Куницький, 2) Целевич Володимир; 3) Паліїв Дмитро; 4) Ліщинський Іван; 5) Кузик Степан; 6) Завалнкут Іван; 7) Кунько Антін; 8) Вислоцький Олександер; 9) Яворський Олекс.; 10) Максимович Антін і 11) о. д-р В. Пеліх — всі з УНДО; 12) д-р Ладика Дм.; 13) д-р Когут Осип — оба соц. радикали; 14) б. пос. Васильчук Павло (сельсоюз); 15) б. сен. Козицький Сергій (б. член сельробу правиці); 16) б. пос. д-р Михайло Західний (УПП).

В цілій Польщі арештовано досі 45 бувших послів і сенаторів, з того 24 поляків, 16 українців і 5 білорусинів. Всіх держать у військовій вязниці в Берестю над Бугом.

—o—

# Нищать українське добро.

В четвер, 2. жовтня в год. чверть на 11. в ночи **вибухла бомба в 2-поверховім домі „Сільського Господаря“ у Львові,** при вул. Зіморовича. Бомба була підложена в партері, де находився склад товарів Центросоюзу, а її вибух знищив чотири наріжні кімнати від вул. Сташиця і Зіморовича, крім того на першому поверсі велику салю, яку займав „Сільський Господар“ і одну кімнату, в якій мешкав возьний Данилевський. Вибух бомби був страшний і чути було його в цілому Львові та в околиці. Вилетіли всі вікна з рамами, знищені стіни, та нарушений суфіт. Крім того в сусідних домах вилетіло кількасот шиб. З товарів, що були в маґазині Центросоюзу, більшість не стратила нічого зі своєї вартости.

Жінка возьного Даниловського чула наперед бреньніт битих шиб, а щойно згодом настав вибух, який її зовсім приголомшив. Виходило би з того, що бомбу вкинено крізь вікно.

Поліція зарядила слідство, але не арештувала нікого. Стверджено тільки, що бомба складалася з трьох кільограмів екразиту.

В **Оріхівци** пов. Скалат підпалено 23. вересня обійстя пароха о. В. Куницького. Пожежу вгасила українська пожарна дружина з Чернелівки, при чому переконалися, що якусь запальну теч годі було вгасити водою.

В ночи на 26. вересня підпалено митрополичі бараки в **Галичі.** Один барак згорів цілком, другий уратували місцеві міщани. Бараки були призначені митрополитом для місцевих українських товариств, які мали туди небавком спровадитися. До вгашення вогню причинився український „Сокіл“ із сусідного села Залукви, міжтим коли місцева польська огнева сторожа з рятунком зовсім не спішилася.

В ночи на 2. жовтня невідома рука підложила вогонь під пластові будинки на **Соколі коло Підлютого.** Були це таборові забудовання, що складалися з пятьох деревляних будинків, з яких один викінчено щойно минулого року. Ворожа рука їх спалила.

—o—

## Декрет про кари для охорони свободи виборів.

У „В. З. Р. П.“ ч. 64. з 1930 р. поз. 509 появився декрет президента з дня 12. вересня ц. р. про кари для охорони свободи виборів, який зносить закон про охорону свободи виборів перед зловживаннями влади урядовців з 12. лютого 1930 р. Нарушення постанов згаданого декрету може допуститися кожний громадянин, а коли допуститься того урядовець підчас урядування, або у звязку з урядуванням, то суд повинен узнати цю обставину за обтяжуючу (арт. 8). Урядовцем у розумінні цього декрету є кожна особа, що повнить публичні функції в імени держави або самоуправні; за урядовців слід уважати також членів виборчих комісій (арт. 12).

Найважніші постанови декрету такі:

I. Карі вязниці до 5 літ підлягає той, що впливає безправно на вислід голосування до сойму або сенату, а спеціяльно: а) виготовляє листи голосуючих з поминенням управнених або вписанням неуправнених, б) уживає підступу в ціли неправильного виготовлення листи голосуючих, в) ушкоджує, укриває, пероробляє або підробляє протоколи чи інші документи голосування, г) складає голос, не будучи управненим до цього, ґ) допускається надужиття при приниманні або обчислюванні голосів (арт. 1.).

II. Такій самій карі підлягає той, хто насильством, безправною погрозою або підступом перешкоджує: а) відбути передвиборче зібрання, б) свобідне виконування права голосування, в) голосування або обчислювання голосів (арт. 2.).

III. Уживає насильства, безправної погрози або підступу в ціли викликання впливу на спосіб голосування управненої особи, або в ціли здержання її від голосування (арт. 3.).

IV. Рівнож підлягає карі вязниці до 5 літ, хто уділює, або обіцює уділити маєткової чи особистої користи управненому до голосування або іншій особі в ціли викликання впливу на спосіб голосування управненої особи або в ціли здержання її від голосування (арт. 4.).

V. Такій самій карі підлягає той, хто за голосування в умовлений спосіб, або за те, що здержиться від голосування, приймає або жадає маєткової чи особистої користи для себе, або іншої особи (арт. 5.) Як рівнож той, VI) хто за викликання впливу на спосіб голосування управненого або за задержання його від голосування приймає або домагається маєткової чи особистої користи для себе або іншої особи (арт. 6.).

VII. Карі арешту до року або гривні 5.000 зол. підлягає, хто при тайнім голосуванні запізнається в безправний спосіб зі змістом чужого голосу (арт. 7.).

VIII. Карі підлягає навіть намагання поповнення повище вичислених проступків (арт. 10.).

Проступки, передбачні в тім декреті, передавнюються по упливі трьох літ від їх поповнення (арт. 11.), а доходиться їх у звичайний спосіб, передбачений в кодексі карного поступовання, себто зробленням карного донесення до прокуратури.

## Переслідування поляків у Німеччині.

В Німеччині понад польською границею живе невелике число поляків. Вони користають з прав, які відносяться до всіх національних меншостей у Німеччині. Не можна сказати, що ті права вповні задовольняють нац. меншости, а в тому числі й поляків, але все-ж таки дають змогу їхнього культурного розвитку і це признають інколи й самі поляки.

Права правами, а є багато німців-шовіністів, які намагаються розбивати поляків і їхню громадянську працю. Тому, що до повних прав, яких може домагатися нац. меншість, полякам у Німеччині багато бракує, а до того вони мають ще інколи труднощі з боку німців-шовіністів, то в польській пресі в Польщі можна дуже часто зустріти статті під такими заголовками як: „Ґвалти немецке вобец мнейшосці польскей“.

Між іншим в липні ц. р. „Львовскі Курер Поранни“ переповідав одну таку статтю польського прихильника француза, яка появилась була у французькому журналі. Є там такий уривок з німецької ґазети:

„Підчас зібрання, яке зорґанізувала в Олесні в березні 1928. р. „Польска Мацеж Школьна“, впала до салі сотня членів всенімецького товариства „Зельбстшуц“ (самооборона) і палками та боксерами тяжко поранила часть присутніх. Німецький денник закінчив свою статтю висказуючи жаль, що німецькі відплатники таким чином полекшують гру противників. Своїми переслідуваннями Бісмарк (ґрізний колишній нім. канцлер, який обєднав Німеччину) осягнув лише скріплення патріотизму поляків і підсичування героїчних змагань, які вони робили для відзискання страченої незалежности. Так дико орґанізовані напади не дадуть інших наслідків, як лише ті, що наклонять поляків, які живуть у Німеччині, до тим вірнішого захованя своєї національної індівідуальности“.

Так писала німецька ґазета і поляки напевно згодилися з тим, бо інакше й не може бути.

## Головінського застрілили.

Арештований у Львові Юліян Головінський, бувший старшина Української Галицької Армії, згинув дня 30. вересня під Бібркою в спосіб, урядово доси не провірений. Головінського, якого польські ґазети назвали краєвим командантом тайної Української Військової Орґанізації, завезла львівська поліція до Бібрки, щоби там поставити його перед очи свідкам нападу невідомих людей на почтовий віз на дорозі між Бібркою і Глібовичами. Підозрівали, що він також брав участь в цьому нападі та його зорґанізував. Коли два поліціянти вели його назад на залізничу стацію, під лісом, де саме був цей напад, один поліціянт лишився по заду. З того скористав Головінський, вдарив другого поліціянта межи очи і почав утікати в ліс. Однак перший поліціянт дав за ним шість стрілів і поціливши в голову, положив його трупом. Так представили справу оба поліціянти.

—o—

## Підозрілі в нападі біля Бібрки — на волі.

У суботу 4. жовтня вийшли останні арештовані у звязку з нападом на почтовий віз коло Бібрки: Пасіка і Борщ. Їх обвинувачували в державній зраді, грабіжі та душегубстві. Всіх арештованих у звязку зі згаданим нападом було 16, з тих 15 вийшло на волю, а 16-го Юл. Головінського вбив поліцай.

—o—

## Зверніть увагу на виборчі списки!

**КОМУНІКАТ.**

Нас повідомляють, що в багато виборчих списках поперекручувано прізвища виборців. Перекручення прізвища у списку може бути причиною недопущення виборця до голосування. Тому закликаємо всіх українських виборців перевірити, чи кожний записаний у виборчому списку і чи імя і прізвище подане там вірно і згідно з якимнебудь особистим документом виборця та з дійсністю. Колиб хто не був записаний зовсім, або в списку було записане його імя і прізвище незгідно з дійсністю або з його особистими документами, треба обовязково внести реклямацію, щоби його записали у список або переправили неправильно записане імя і прізвище.

Кожний український виборець мусить віддати свій голос на єдину українську бльокову листу, бо від того залежить успіх при виборах. Тому кожний український виборець обовязаний заздалегідь подбати про те, щоби мати право і можливість віддати свій голос. А віддати свій голос може лише той, хто є записаний у списку і чиє імя та прізвище не є перекручене, себто є записане так, як хтось дійсно називається, або має записано в своїх особистих документах.

**Краєва Народня Канцелярія Українського Національно-Демократичного Обєднання**

**Реклямації за вписанням у списку виборців чи за поправленням невірного впису і всі інші реклямації в справі виб. списків можна вносити лише до 10. жовтня ц. р.**

## З передвиборчого руху.

**Як вічували українські виборці в Бродах?**

Повітовий Народній Комітет УНДО-ння в Бродах скликав на 29. вересня ц. р. Передвиборчий Повітовий Зїзд. Зїзд мав відбутися в домі Українбанку за запрошеннями. Того дня вже в 8-ій годині рано аґенти й поліція обсадили всі довколичні улиці. Почали збиратися люде на Зїзд і в касових справах до банку. По 10-ій годині війшла на салю поліція з комісарем зі староства і почала переводити особисту ревізію у всіх присутних. Переведено ревізію у поверх 100 людей. Придержано нібито „за опур владзи“ о. Решетуху з Висоцка і господаря Івана Войтовича з Лешнева. О. Решетуху по переслуханню випущено. Крім цього поліція забрала спис запрошених на зїзд, а коли секретар Повітового Народнього Комітету прибув вечером на поліцію, то повітовий комендант з тим списом у руках давав інструкції поліції з повіту. Помимо цього виборча нарада відбулася і після реферату д-ра Володимира Левицького про теперішнє виборче становище винесла ряд постанов в звязку з виборами.

—o—

## Виборчі вістки.

**Чи арештовані б. посли можуть знову кандидувати?** Виборчий закон постановляє, що кандидатура на посла може бути зголошена лише за згодою кандидата. В такій письменній заяві, з його власноручним підписом, мусить бути стверджене, що кандидат уважає себе горожанином польської держави та що має пасивне виборче право. Деякі польські посли були такі осторожні, що перед арештуванням лишили в певних руках такі заяви. Інші того не зробили, а тимчасом вязнична управа в Берестю не допускає до арештованих ані адвокатів ані родин. Речинець зголошення кандидатських заяв минає 15. жовтня і якщо до цього часу арештовані будуть дальше відтяті від світа, вони стратять право нового кандидування до сойму.

**Що кошутватимуть вибори?** Міністерство внутрішних справ признало воєводам кредити на переведення виборів до сойму і сенату в загальній сумі 468 тисяч зл. Гроші призначені на канцелярійні видатки (друки, дієти, кошти подорожі урядовців у звязку з виборами і т. п.) і не можуть бути більші як 2.000 зл. на одну окружну комісію.

**Приєднують собі жидів.** Жиди рішили не вязатися з іншими національними меншинами та йти до соймових виборів самостійно. Тільки там, де не мають виглядів вибрати свого кандидата, будуть голосувати на польську урядову лісту. Щоби приєднати собі всі жидівські голоси, уряд має видати ріжні розпорядки в користь жидів. Між іншим міністерство промислу і торговлі приготовляє проєкт закона про зміну недільного відпочинку. Цей закон має позволити, щоби жидівські склепи були отворені в неділю від 5—7 год. попол. Крім того уряд згодився не зміняти дотеперішних шинкарських концесій і т. п.

**Аґітаційні позички.** Від 1. жовтня ц. р. всі позички з державного Банку Рільного уділяють за посередництвом воєвідства і староства, а не як доси, через польські кооперативи або безпосередньо інтересованим. Є це один з урядових способів впливати на виборців при соймових виборах. Як відомо, українці не мають доступу до цього банку.

—o—

## Господарські вісти.

**Чому овочі дешеві?** Здавалося, що після великої катастрофи, яка постигла наші сади минулорічної зими, коли половина овочевих дерев вимерзла, високі ціни краєвих овочів винагородять сяк-так страти. Тимчасом ті ціни смішно малі, бо досить сказати, що за 1 кґ. добірних зимових яблок дають гуртівники по 35 до 40 с. разом з доставою. Причиною є між іншим те, що уряд не тільки позволяє на довіз заграничних овочів, але навіть обнизив цло від них. Міське населення, маючи до вибору краєві овочі і заграничний виноград, вибирає виноград.

**Хотять ловити на збіже.** Зачувати, що польський уряд приготовляє масове скуповування збіжа, щоб опісля піднести його ціни. А що робить це якраз перед виборами, то хоче тим придбати собі голоси широких хліборобських мас. Мовляв, голосуйте на урядову лісту, бо інакше збіже вам не подорожіє. Свідомі хлібороби не дадуть зловитися на цей аґітаційний гачок,

# За українську школу.

На днях доручують Повітові Шкільні Ради Управам шкіл, громадам і представникам родичів рішення львівської шкільної Кураторії в справі шкільного плебісциту з грудня 1929 р., яким українські родичі або їхні правні заступники жадали зміни утраквістичних шкіл на українські.

Рішення Кураторії переважно відмовні. У більшости випадків львівська шкільна Кураторія покликуючися на це, що в даній школі остало 20 дітей в шкільному віці, за яких не внесено деклярацій з домаганням української викладової мови в школі, мотивує своє відмовне рішення ось як:

„Кураторія не узгляднила жадання мешканців громади . . . . . . в справі зміни двомовного викладу в . . . . . . клясовій прилюдній школі в . . . . . . на виклад український (в оригіналі: руський), бо по приписам арт. 3. закона з дня 31. липня 1924 р. (У. Дн. Р. П. ч. 79 поз. 766) і § 13 роспорядку Міністерства Освіти і Віроісповідань з дня 7. січня 1925 р. (У. Дн. Р. П. ч. 3. поз. 33) двомовний виклад міг би бути замінений на український (в оригіналі руський) тільки тоді, якщо в окрузі школи поза дітьми, для яких родичі жадали важно української (в оригіналі: руської) мови навчання, забракувалоб 20 дітей в шкільному віці“.

Ця відповідь львівської шкільної Кураторії суперечить вище наведеному законови і міністеріяльному розпорядкови.

Арт. 3. закону з 31. липня 1924 р. постановляє в тій справі ось що:

„О скільки в даній шкільній окрузі **нема** 40 дітей в шкільному віці, яких батьки зголосили жадання науки в матірній мові українській, білоруській або литовській, мовою навчання школи є мова польська; о скільки в даній шкільній окрузі крім батьків, що жадають для своїх дітей науки в матірній мові українській зглядно білоруській, є що найменше 20 дітей, яких батьки **жадають науки в польській мові,** виклад є двоязичний з тим, що половина годин буде призначена на науку у мові українській зглядно білоруській. Коли нема в даній окрузі 20 дітей, яких батьки **жадають** науки в державній мові, мовою навчання школи є мова українська, білоруська або литовська“.

В тій справі постановляє § 13 міністеріяльного розпорядку з 7. січня 1925 р. ось що:

„Про внесення батьками, що найменше 40 дітей домагання введення до школи непольської мови навчання повідомляє шкільний інспектор перед днем 1. лютого населення тої шкільної округи в цілі, **щоб уможливити решті батьків внесення жадання навчання в польській мові.**

Таке повідомлення мається виконати через вивішення відповідної оповістки в льокалі громадського (гмінного) уряду, а о скільки у відносному шкільному окрузі нема громадського (гмінного) уряду, в іншім видним місці, положеним в межах тої округи, з виключенням однак шкільного будинку.

Домагання навчання в польській мові будуть могли бути узгляднені з початком найближчого шкільного року, якщо будуть внесені до 30. квітня“.

З повищого виходить ясно, що для введення утраквізму в школі не вистарчає, коли остане поверх 20 дітей, за яких не внесено деклярацій з домаганням української видладової мови, зате для тої цілі треба доконче, щоби внесено деклярації з домаганням польської викладової мови за що найменше 20 дітей. Якщо в тих громадах, в яких внесено деклярації за українською викладовою мовою, до 30. квітня **не внесено деклярацій за польською викладовою мовою** бодай за 20 дітей, **то по закону викладовою мовою в школі має бути українська.**

Отже проти відмовних рішень шкільної Кураторії вносити рекурси до Міністерства Освіти і Віроісповідань у Варшаві в 14-дневному речинці, числячи від дня, коли це рішення прибито на таблиці оголошень в громадському уряді. Рекурси писати в польській мові. Взори рекурсів подані в книжці Івана Герасимовича під заголовком: „На тривогу“, яку по ціні 1 зол. 20 сот. за 1 прим. можна дістати в Книгарні „Рідної Школи“ у Львові, вул. Сикстуська ч. 20.

**Правна Оборона при Головний Управі „Рідної Школи“.**

# Виборчий порадник.

**Дня 10. жовтня 1930 р.** Останній день виложення списків виборців до перегляду (арт. 35. уст. 1).

**Дня 17. жовтня 1930 р.** Останній день коли можна вносити спротиви від реклямацій про викреслення зі списку (арт. 37. уст. 1). **Зголошення окружних кандидатських лист** (арт. 44).

**Дня 21. жовтня 1930 р.** Обводові виборчі комісії пересилають окружним виборчим комісіям 2 примірники списку **виборців** (арт. 39 уст. 2).

**Дня 25. жовтня 1930.** Обводові виборчі комісії приймають напливаючі спротиви проти викреслення зі списку виборців і пересилають їх додатково до окружних виборчих комісій (арт. 39. уст. 3).

**Дня 31. жовтня 1930 р.** Окружні виборчі комісії пересилають обводовим виборчим комісіям два примірники остаточно затвердженого списку виборців. Рівночасно треті примірники списку виборців пересилають властивим начальникам громад (арт. 40).

**Дня 4. листопада 1930 р.** Окружні виборчі комісії достарчають обводовим комісіям афішів з листами кандидатів в цілі розліплення їх (арт. 56. уст. 3). Предсідники обводових виборчих комісій виставляють окончено затверджені списи виборців до публичного перегляду.

## ПОПРАВКИ ВИБОРЧИХ СПИСКІВ.

Арт. 42. Від хвилі, коли Виборча Комісія затвердить список виборців (арт. 39), вільно в списку робити поправки лише на основі вироку Найвищого Суду, якого оригінал або удостовірений судово чи нотаріяльно відпис має бути долучений до актів. Поза тим не вільно поміщувати в списку нових виборців, а вичеркувати з листи вільно тільки померших за предложенням урядового свідоцтва смерти, яке мається долучити до виборчих актів.

## ВИЛОЖЕННЯ ДО ПЕРЕГЛЯДУ ЗАТВЕРДЖЕНОГО СПИСКУ.

Арт. 43. 1) Найпізніше 66-ого дня від розписання виборів виложить предсідник обводової виборчої комісії окончено затверджений список виборців (арт. 40) до публичного перегляду **через 5 днів** в урядовім льокали виборчої комісії.

2) Що торкається права перeглядання як також годин виложення мають пристосування постанови арт. 35. Виложення має вже ті самі наслідки, що доручення рішення виборчої комісії заінтересованому виборцеві в случаю реклямації, спротиву чи жалоби.

**Дня 9. листопада 1930.** Кінцевий день виложення до публичного перегляду остаточно затвердженого списку виборців (арт. 43. уст. 1).

# ДОПИСИ.

**КОРЧИН ШЛЯХ. ПОВ. СКОЛЄ. Під війтівською булавою.** Маємо тут війта, що здобуває собі щораз більшу славу. При виборах до сойму і сенату 1928 р. старався цілою силою, щоби місцева шляхта голосувала на 1-ку. Ходив від хати до хати і силував темних виборців голосувати на 1-ку, зате відбирав від несвідомих жінок-вдовиць нумерівки 18, за якими шукав за образами, в шафах, столах і в кождім кутику та нищив на місци, страшив несвідомих виборців, що 18-ку буде переслідувати, обіцював виборцям по 5 зл. за голос 1-ки, других позичками в натурі (будівельний матеріял), збіже дармо на засів і т. п. Після виборів слова в дечому таки дотримав. Показував постерунковим в місточку Сколим на своїх громадян, що вивезли дрова з вл. ліса на продаж, які голосували на листу 18, а не мають картки з громади, що дрова є з власного ліса, якої він не хотів дати, тому що голосували на 18-ку. Поліція селянам дрова сконфіскувала і приказала везти дрова до магістрату. Також в селі війтуньо інформував постерункових, де можна в кого записати на обістю пса неприв'язаного, гноївка не в порядку і т. п. І сипалися карні накази зі староства до села, а люде платили кару зовсім непотрібно. Війт є людиною самолюбною, що за грошики цілу громаду на загибіль пустив би. Такі самі його заушники, що творять його штаб. Молодіж є безрадна супроти старих громадян-фарисеїв і крутиться як у блуднім колесі. Громадський дім занятий після війни польською 1-кл. школою. Перед війною там містилася читальня „Просвіти“, громадський склеп і пожарне товариство „Сокіл“, що дуже гарно розвивалося. Тепер завдяки війтови культурно-освітнє життя в селі зовсім завмерло і мається враження, якби село було відірване від світа. Зате живе тут добре Іцко і Берко, у котрих наші громадяни часто проводять вечері та неділі і свята. **Свій.**

# НОВИНКИ.

— **Велика студінь** панує в останніх часах в цілій північній і середущій Европі. На Чорногорі впав сніг, а ціла Сх. Галичина має ночі з приморозками. Кажуть, що холоди незабаром скінчаться і настануть дощисті дні. Гуцули ворожать ще довгу і гарну осінь.

— **Хуртовина на Поділлю.** Дня 29. вересня навістила Рогатинщину страшна хуртовина зі зливою і громами та наробила великої шкоди. Від ударів грому було в ріжних місцях пять пожеж. Тогож дня лютилася буря в Тернопільщині. В Микулинцях ударив грім у памятник на могилі поляглих українських стрільців і знищив його.

— **Під замітом державної зради.** Перед львівським судом присяжних станув 24-літний Гг. Тюн з Белеєва за те, що поширював брошурки тайної військової організації та взивав до збройного повстання у Сх. Галичині. Дістав 3 роки вязниці.

— **Жертва вартівництва.** В селі Уторопах пов. Косів Ілько Грицюк з наказу поліції пильнував уночі телеграфічних дротів, щоби саботажисти їх не знищили. Коли дорогою переходив інжинір Іван Жак, вартовий вискочив з рова і думаючи, що це надходить саботажист, крикнув: стій! Тоді інжинір, думаючи, що на нього напав бандит, стрілив з револьвера і ранив Грицюка в шию.

— **Хитра злодійська штука.** На залізничій стації Жолібуж на лінії Варшава-Млоціни зголосився якийсь панок і представившись як поліційний агент, арештував стаційного касієра. Рівночасно сконфіскував з каси 3.000 зл. і револьвер. Опісля завів касієра на поліцію і казав перетримати його як небезпечного політичного злочинця, аж він прийде по нього з висшим адміністраційним урядовцем. Однак він більше не показався, а зате виявилось, що це був злодій, який придумав арештування, щоби вкрасти з каси гроші.

— **Що виробляють „стшельци“.** Ідучи на зїзд до Торуня, „стшельци“ стріляли на стації Кутно до стаційного будинку і зранили телеграфіста Моравського, що й вмер у шпиталю. Поліція хотіла затримати поїзд, але „стшельци“ загрозили, що будуть стріляти до поліції. На другій стації повторилось те саме.

— **Підпалив і повісився.** В Тшонові пов. Мехів згоріло 8 господарств вартости 120 тисяч зл. Огонь підложив у себе один господар, щоби дістати асекураційне відшкодування. Бачучи, що через нього погоріли інші господарі, повісився.

— **Самогубство учительки.** Учителька із Заболотова пов. Борщів, 19-літна Зеновія Залеська, кинулася під потяг на шляху Чрмаківка-Іване Пусте і згинула.

— **Хто підпалює?** На обійстю війта Ковальського в Сіраківцях пов. Перемишль згоріла стодола зі збіжем. Показалося, що стодолу підпалив 19-літний Михайло Терешко за намовою Анни Малицької, 50-літної мстивої жінки, котра заплатила йому за підпал 10 долярів. Терешка арештовано.

— **Велика летунська катастрофа** сталася в Англії. Англійський воздухоплав (кермовий бальон), що розпочав лет до Індії, згорів наслідком вибуху, причім погибло коло 50 пасажирів. Між погибшими є міністер летунства Томсон і майор Шот, що відбув тим самим бальоном лет до Канади. Всі тіла, добуті спід згарища, були такі спалені, що деякі з них можна було зложити в діточих домовинах. Нещастя сталося в ночи, коли всі пасажири спали.

— **Невинно арештовані.** Із львівських Бригідок випустили на волю студентів В. Бринявського, Б. Гошовського, О. Галиша і М. Тарнавського, арештованих під замітом участи в нападі на почтовий віз під Бібркою та приналежність до тайної військової організації. Сиділи невинно 8 тижнів у слідчій вязниці.

— **За шпіонажу.** В Перемишлі відбулася судова розправа проти шістьох скінчених гімназистів В. Кожуховського, В. Біловуса, П. Дуди, Л. Щура, П. Коморовського і Й. Капка та селян В. Павлюка і М. Карвацького, обвинувачених за шпіонажу в користь більшовиків. Вирок ще не запав.

— **Гострий засуд.** Окружний суд у Лодзі засудив бувшого комуністичного посла Тадея Жарського на 8 літ вязниці за державну зраду. Оборона внесла спротив.

# Львівський Пласт розвязаний.

Головний виділ Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю одержав від городського старовства у Львові письмо, яким **розвязано цілу пластову організацію** під опікою цього товариства. Тим самим заборонено молоді, хлопцям і дівчатам, показуватися на вулиці в пластових одностроях і відзнаках.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.